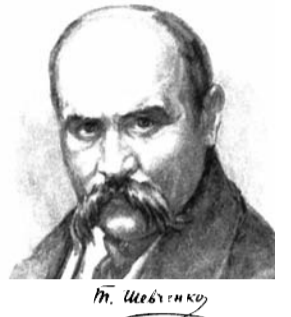

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXIV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 9-10/травень 2013 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

ВЗЯВ БИ Я БАНДУРУ

Взяв би я бандуру та й заграв, що знав;
Через ту бандуру бандуристом став.
А все через очі, коли б я їх мав,
За ті карі очі душу б я віддав.

Марусино, серце, пожалій мене,
Візьми моє серце, дай мені своє!
Де Крим за горами, де сонечко сяє,
Там моя голубка з жалю завмирає...

У номері:

- До євроінтеграції України ▶ стор. 2
- Плани жіночої організації СУР ▶ стор. 3
- Міжнародний день сім'ї ▶ стор. 4
- «Чорний кіт розтинає дорогу...» ▶ стор. 5
- В місті Решіці – українська церква ▶ стор. 6
- Мій подарунок Тарасу Шевченку ▶ стор. 7
- На педагогічні, виховні теми ▶ стор. 8
- Свято Великодньої писанки ▶ стор. 9
- Золото духовності людини ▶ стор. 10
- Пам'яті добровольців Марамориша ▶ стор. 11
- Про едикт Константина Великого ▶ стор. 12
- Конкурс з читання укр. поезії ▶ стор. 13
- Прийшла весна, прийшла красна ▶ стор. 14
- Про дітей – винахідників ▶ стор. 15
- VI-й Діалог славистів у Клужі ▶ стор. 16

УГОДА між Союзом українців Румунії та Товариством зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна-Світ»)

Союз українців Румунії та Товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна-Світ») ухвалили укласти угоду про співпрацю в культурно-освітньому та інформаційному напрямках.

Метою угоди є співпраця в галузях культури та освіти. Сторони домовляються про:

1. Обмін делегаціями, художніми колективами, професійними групами ремісників, на основі взаємності, кожна сторона бере на себе оплату витрат щодо проживання та харчування протягом до 3 днів, по черемінно, на території Румунії та, відповідно, України для рівної кількості людей.

2. Розгляд можливостей проведення тематичних концертів, виставок, фестивалів, наукових конференцій, тематичних заходів, зокрема, урочистостей відносно дня народження Тараса Шевченка на території Румунії, та на території України, на основі взаємності, кожна сторона бере на себе оплату

витрат щодо проживання та харчування протягом до 3 днів, по черемінно, на своїй території, для рівної кількості людей.

3. Обмін документальними фільмами в електронному форматі щодо звичаїв та традицій українського народу та національними українськими художніми фільмами, що можна було б їх представити на подіях в рамках місцевих фестивалів.

4. Підготовка спільних документальних матеріалів (з виставок, фестивалів, конференцій) відносно традицій і звичаїв українського народу.

Угода діє на протязі трьох років з моменту підписання Сторонами цієї угоди.

Дія угоди може бути припинена, якщо одна із сторін

повідомить про це іншу сторону за шість місяців до її закінчення.

Після закінчення терміну дії угоди вона автоматично продовжується на три роки, якщо жодна із сторін не висловила бажання припинити її дію.

Угода складена українською та румунською мовами в двох примірниках, причому обидва тексти мають однакову юридичну силу.

***

З цієї нагоди голові СУР Ст. Бучуті була вручена грамота Товариства «Україна-Світ».

КРУГЛИЙ СТІЛ НА ТЕМУ «УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА»

З ініціативи Посольства України в Румунії 22 травня в його приміщенні відбувся круглий стіл на тему «Україна – європейська держава», присвячений стану та перспективам європейської інтеграції Української держави за участі лідерів та представників української громади Румунії, ЗМІ Союзу українців Румунії та української редакції «Всесвітня Служба Радіо Румунія».

В ході заходу відбувся обмін думками щодо шляхів та форм сприяння поглибленню відносин між Україною та Європейським Союзом, отримання максимальної підтримки з боку Румунії, як країни, що виступає послідовним прихильником інтеграції Української держави до ЄС.

В ході обміну думками виступали: Надзвичайний і Повноважний Посол України в Румунії, Його Ексцеленція Пан Теофіл Бауер, депутат Румунського парламенту Іван Марочко, радник Прем'єр-міністра Румунії Марія Гошук, радник у Міністерстві культури Румунії Ярослава Колотило, головні редактори часописів СУР «Curierul ucrainean» – Іван Робчук, «Вільне слово» – Іван Ковач, «Український вісник» – Михайло Михайлюк, «Наш голос» – Ірина Мойсей.

Подасмо виступ Івана Ковача:

**ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПАНЕ ПОСОЛ!
ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПАНЕ ДЕПУТАТЕ!
ШАНОВНІ ПАНІ І ПАНОВЕ!**

Багатий на заходи, присвячені перспективам європейської інтеграції України, рік 2013, можна б сказати, розпочався наприкінці лютого Шістнадцятим Самітом Україна-ЄС з участю Президента Віктора Януковича, Президента Європейської Ради Ван Ромпея та Президента Європейської Комісії пана Баррозу, завершеним Спільною заявою та підписанням важливих двосторонніх документів.

16-ий Саміт Україна-ЄС став черговим кроком до стратегічної мети – повноцінної інтеграції держави України до ЄС шляхом підписання в найближчій перспективі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Це і намагається висвітлювати чи не в кожному своєму номері часопис «Вільне слово». Звичайно, з допомогою інформацій, матеріалів, що їх подає, зокрема, сайт Посольства України в Румунії, з метою ознайомлення своїх читачів про кроки до здійснення такої важливої справи, як європейська інтеграція Української держави.

Нинішній круглий стіл на зазначену тему за участі представників української громади присвячений саме цій, сподіваємося, якнайближчій перспективі.

На нещодавній зустрічі Надзвичайного і Повноважного Посла України в Румунії Його Ексцеленції пана Теофіла Бауера з Головою Сенату Румунії пана Кріна Антонеску було проаналізовано стан та перспективи двосторонніх відносин,

обговорено питання сприяння з боку Румунії європейській інтеграції України.

Під час обговорення питання підтримки

Румунією підписання Угоди про асоціацію України з ЄС Крін Антонеску запевнив, що Київ може розраховувати на незмінність позиції Бухаресту щодо сприяння реалізації євроінтеграційних прагнень України, підкреслив, що наближення України до ЄС об'єктивно відповідає інтересам самої Румунії.

І на зустрічі Посла України в Румунії з українськими учасниками XI-го Міжнародного конкурсу інформаційно-комп'ютерних проєктів «ІнфоМатрікс» верхівний представник України в Румунії поінформував гостей з України про стан та перспективи розвитку українсько-румунських відносин і підтримку Румунією європейських перспектив України.

Використовуючи кожен нагоду для підкреслення таких напрямків України, і на нещодавній зустрічі Його Ексцеленції пана Теофіла Бауера із секретарем Святого Синоду Румунської Православної Церкви Варлаамом Плоештяну Посол України поінформував секретаря Святого Синоду щодо євроінтеграційних прагнень України та заходів керівництва країни з імплементації європейських стандартів у

(Закінчення на 3 стор.)

Успішна зустріч комітету Союзу українських жінок Румунії

У рамках культурного заходу „Великодні звичаї гуцулів Буковини”, який відбувся в с. Палтіну Сучавського повіту 20 квітня 2013 року, відбулася і перша зустріч комітету Союзу українських жінок Румунії. У порядку денному робочого засідання були аналіз плану культурно-освітніх заходів жіночої організації на 2013 рік, організація екскурсії до Канева та інші організаційні питання.

На цю зустріч були скликані всі дев'ятеро членів комітету, але з об'єктивних причин у засіданні змогли взяти участь лише п'ятеро, серед яких заступник голови Іляна Дан, секретар Вероніка Бумбук, члени Юліана Ватаманюк та Вероніка Бучута і Голова жіночої організації Лучія Міжок. Гостею засідання була Люба Горват – генеральний секретар Союзу українців Румунії та голова Комісії з соціальних і родинних питань.

Спочатку учасники Ради відвідали музей Середньої школи с. Палтіну, осередок організації СУР с. Палтіну та стенди з писанками декількох зон повіту, а ще подивилися виступи українських гуртів “Свекрухи”, керівник Аврора Гуцан, „Негостинські голоси”, керівник Феліція Григораш, та “Полонинка”, після чого зібралися на робоче засідання, щоб обговорити конкретно проблеми діяльності жінок в рамках СУР.

Ця зустріч була успішною саме тому, що були висловлені щирі думки тих, хто представляє українських жінок в багатьох організаціях СУР, як Марамуреш, Тіміш, Караш-Северін, Сату Маре, Ботошань та Сучава.

Голова жіночої організації, викладач Лучія Міжок представила план культурно-освітніх заходів і запропонувала їх для обговорення, вказуючи на те, що в кожній організації українські жінки відіграють важливу роль у проведенні заходів, і тому було б слушно зазначити ці аспекти у річному звіті, який стане основою заключного звіту діяльності, якого комітет складатиме таким чином, щоб на повітових конференціях та Конгресі СУР звіт комітету

Союзу українських жінок Румунії був достовірним і повним.

Стосовно програми культурних заходів, як Люба Хорват, так і Лучія Міжок підкреслили, що в результаті зустрічей Ради було встановлено, щоб пропозиції жіночої організації співпадали з пропози-

ціями повітових філій з метою єдності, а не розбіжності у їхньому виконанні. Таким чином, у кожній філії з нагоди 8 Березня жінки святкуються в рамках особливого заходу “Роль жінки у збереженні української ідентичності”; у червні, за пропозицією заступника голови Іляни Дан, відбудеться в рамках Національного конкурсу читання української поезії в м. Сігету Мармаціей, захід “Розмова з українськими письменницями”. З цієї нагоди зустрінуться жінки, які служать материнській українській мові: це автори романів, поезій, есе,

кореспондентки наших публікацій, журналістки усіх філій. Влітку планується проведення довгоочікуваної екскурсії “До могили Тараса Шевченка”, а восени найталановитіші жінки та дівчата представлять плоди своєї праці (вишивку, народні костюми, плетіння, гобелени, розписані яйця, інструменти, декоративне мистецтво) в рамках виставки ремесел, організованої Тіміською філією під назвою “Творчість та традиції в збереженні української ідентичності”, – ця пропозиція надійшла від Вероніки Бумбук.

Генеральний секретар Люба Горват запропонувала популяризувати через європейський проект усі професійні гурти танцю та пісні, вокально-інструментальні гурти Союзу українців Румунії, а також фільми, які будуть записані на компакт-диски та DVD і потраплять у всі філії СУР.

Іляна Дан запропонувала записати на багатьох компакт-дисках українські пісні, колядки та релігійні пісні у виконанні українських хорів та гуртів зі всієї країни, беручи до уваги те, що на це існує попит як з боку українців, так і румунів.

Наприкінці зустрічі були зроблені й інші пропозиції: запросити хореографа з України, придбати фонограми з України, розробити нові підручники української мови та допоміжні матеріали, придбати костюми для нових гуртів, провести конкурс для дитсадків та I-IV класів, проводити благодійну допомогу для вдовиць, сиріт та малозабезпечених

сімей, організувати науковий симпозіум “Образ жінки в українській культурі” та багато інших пропозицій.

Можемо зробити висновок, що жінки СУР прагнуть докласти необхідні зусилля для збереження ідентичності та гідності українців Румунії, не очікуючи за це жодної винагороди. Хто має пропозиції щодо програми Жіночої організації СУР, будь-ласка, контакуйте нас. Чим більше нас буде, тим будемо сильнішими.

викладач **Лучія МІЖОК**,
голова Жіночої організації
СУР

«УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА»

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

всіх сферах суспільного життя. Так само на зустрічі Посла з президентом Союзу двосторонніх торгових палат Румунії, президентом Румунсько-української торгової палати паном Насті Вледою було наголошено на важливості перспективи наближення України до Європи для надання додаткового імпульсу українсько-румунським торговельно-економічним відносинам.

Принадгдно нагадати, що зарубіжні за-

соби масової інформації у публікаціях про Україну звернули увагу, зокрема, на рішення Єврокомісії рекомендувати Раді ЄС підписати Угоду про асоціацію з Україною, а також аналізували перспективи євроінтеграції України загалом.

І йдеться про такі престижні агенства, видання і служби радіо, як Міжнародна служба французького радіо, агентство Reuters, брюссельське видання EUobserver, Gazeta Wyborcza, Kossouth Radio, агентство

Bloomberg, Le Monde, радіо Deutschlandfunk, китайське агентство «Сінхуа» та інші.

Сподіваємося, що окремим вкладом впишеться і нинішній круглий стіл за участі представників української громади Румунії на тему «Україна – європейська держава» та за активного внеску в цю справу Надзвичайного і Повноважного Посла України в Румунії пана Теофіла Бауера і його співпрацівників. Дякую за увагу.

Прес-реліз Посольства України в Румунії щодо вшанування Дня пам'яті жертв політичних репресій в Україні

Указом Президента України № 431/2007 від 21 травня 2007 року Днем пам'яті жертв політичних репресій в Україні щороку відзначається третя неділя травня «з метою належного вшанування пам'яті жертв політичних репресій, привернення уваги суспільства до трагічних подій в історії України, викликаних насильницьким впровадженням комуністичної ідеології, відродження національної пам'яті, утвердження нетерпимості до будь-яких проявів насильства проти людства».

Цього року День пам'яті жертв політичних репресій припав на 19 травня.

У зв'язку з цим Президент України В. Янукович оприлюднив звернення до українського народу, в якому, зокрема, зазначив: «Ми співчуваємо усім народам, які постраждали від тоталітаризму. Наше спільне усвідомлення масштабів трагедії має стати запорукою торжества політики гуманізму, взаєморозуміння і миру». Як наголосив Президент, мільйони людей рішеннями сталінської влади було безпідставно оголошено «ворогами народу», страчено фактично без суду і слідства, приречено на муки та голодну смерть у таборах чи на засланнях. Репресій зазнавали, як правило,

найбільш обдаровані, працьовиті і соціально активні громадяни.

За словами Глави держави, щороку залишається все менше живих свідків того лихоліття, і наш обов'язок - берегти їхні спогади, передавати нащадкам правду про минуле, гідно вшанувати загиблих співвітчизників.

15 травня 2013 року Прем'єр-міністр України М.Азаров підписав розпорядження № 19091/1/1-13, в якому визначені конкретні завдання центральних та місцевих органів влади з відзначення в Україні та закордоном Дня пам'яті жертв політичних репресій.

Я і у минули роки, цього дня вищі особи Української держави поклали квіти до національного меморіального заповідника «Биківнянські могили» у Києві. По всій країні відбулися меморіальні заходи, пройшли жалобні молебні, віче і церемонії. На будівлях державних установ в Україні та за кордоном, у тому числі у Посольстві України в Румунії, приспускався Державний прапор України на знак вшанування пам'яті жертв політичних репресій 20-30-х років минулого століття.

За 1918-1923 рр. було знищено приблизно мільйон українців і сотні українських діячів культури, серед яких світовий класик духовної музики композитор Микола

Леонтович, автор колядки «Щедрик», відомої у світі як «Carols of the Bells», видатний художник Олександр Мурашко, автор низки картин, що стали візитною карткою українського мистецтва ХХ ст., відомий український історик Олександром Єфименко та інші.

На початку 1930-х рр. на території УРСР було заарештовано й здебільшого розстріляно або відправлено в концентраційні табори десятки тисяч представників інтелігенції. У 1930-1931 рр. з України у Сибір було виселено 63 817 сімей, переважно заможних селян та священників. За наявною звітністю репресивно-каральних органів, в 1935 р. в Україні було заарештовано 15 717 громадян, а в 1937 - уже 159 573, в 1938 - 108 006. Таким чином, в 1937-1938 рр. (пік репресій) було заарештовано 267 579 громадян України. Поза межами України в СРСР - на Кубані, в Сибіру, на Далекому Сході та інших землях, заселених українцями у 1930-1937 рр., - було повністю згорнуто українізацію. Абсолютна більшість українських національних діячів у цих регіонах також були репресовані.

«Помолімося ж за вічний спокій невинно закатованих. Світла їм пам'ять», - закликав українців 19 травня цього року Президент України В.Ф.Янукович.

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В РУМУНІЇ

ВАЖЛИВА ПОДІЯ МІСЯЦЯ ТРАВНЯ 2013 р.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ СІМ'Ї

Мені здається, що якраз цей день для кожного народу мав би стати одним з найголовніших в його історії. Адже, якщо буде сильна сім'я, де всі її члени будуть щасливими, будуть поважати себе та брати і подавати приклад своїм знайомим, як скріпленої, релігійної сім'ї, яка поважає Божі Закони поведінки - «Люби ближнього свого, як самого себе!», «Шануй батька й матір свою!», - то в тому суспільстві буде менше клопотів чи з дітьми сиротами, а чи з тими, яких мати покидає/підкидає, як зозуля свої яйця в чужій гнізді, зі старшими, які шукають і не завжди знаходять притулку не те, що в своїх рідних, яким дали життя, яких виховали з любов'ю, а навіть у будинках для старих, де вони зазнають часто недостатків, збитків, то у світі й буде мир. Адже щасливі сім'ї не шукають за-подіяти зло ближньому своєму, бо думають, по-перше, про членів своєї родини, про щасливі очі дочки чи синопка свого, який з довір'ям і любов'ю підносить на своїх батьків і бабусю, і дідуся, кладе свою маленьку рученьку в їхні великі долоні, знаючи, що вони їм все скажуть, все на світі подарують.

Тим більше в ці часи, коли сім'ї терплять через економічні нестатки, батьки йдуть світ за очі шукати роботи, а дітей залишають на близьких, чи

знайомих (в кращому випадку), то діти терплять, не маючи душевної батьківської підтримки. Для їх захисту 8 грудня 1989 р. резолюцією 44/82 Генеральна асамблея ООН проголосила 1994 р. Міжнародним Роком Родини під гаслом:

«Будувати найменшу демократичну клітину в серці суспільства». Із того часу 15 травня відзначається Міжнародний день сім'ї для того, щоб примусити суспільства приділяти більше уваги численним проблемам сім'ї у різних країнах світу, її правам.

ООН розглядає сім'ю як основну клітину суспільства, яка зберігає людські цінності, культуру, завдяки якій міцніє і розвивається держава, звертає увагу на справедливий розподіл як заробіткової, так і домашньої праці між чоловіком і жінкою.

Ще 1980 р., коли Україна не була вільною, СКУ і СФУЖО були єдиними захисниками українських прав, говорили світові про її поневолення, боролись за її існування як вільної держави з її віковою історією, проголосивши «Світову декаду української родини», яка закінчилась в 1990 році, в той час, коли ООН проголошувала 1994 рік «Міжнародним Роком Родини». Комісію Декади Української Родини очолила пані Оксана Бризгун-Соколик, представниця СФУЖО і майбутня її голова з 1992 по 2002 рр.

СФУЖО завжди звертала увагу на моральні цінності християнської родини, вона розуміючи, що лише таким чином можна затримати український дух, боротися з асиміляцією в далекому від України англосовієтському світі, адже «сильні родини творять сильне суспільство, яке буде сильні народи».

В сьогоднішньому світі родини терплять через різні причини - економічну кризу, розпорошення членів сім'ї по світу в пошуках праці, війни. Занепад християнської моралі доводить до занепаду людської гідності і веде до розпаду родин, де діти терплять найбільше.

Тому якраз сьогодні, більше ніж будь-коли, треба стати на захист родини, на її зміцнення і, таким чином, буде забезпечений і добробут, і мир у світі.

Шануймо і оцінюймо свої родини, захищаймо їх права і гідність їх членів!

Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Іван КОВАЧ

«Баклажановий вечір, темінь темна, – чорний кіт розтинає дорогу...»

У ТОВЦІ СТОРІЧ

Наче в глибі
Великого Дзвона, –
у товці сторіч удовиних...

В них молитва
жива,
і утомлена в них
наша мова...

ПРОНИКАЄ УТОМА У ГРУДИ

Десь обвітрений
карб,
десь святе й десь
поганське...

Є ж важкезна, свята
моя Україна! –
проникає утома у груди...

ПОСКРИПУЄ В РЕБРАХ

Поскрипує в небі
і в ребрах, –
звідки й доки
той край удовиний?..

У порепанім серці,
чи ув жовто-блакитній
журі-безнадії?!

ЗВЕЧОРІЛА МОЯ УКРАЇНА

Зажевріла судьба,
моя доля німа,
в голосній та чудесній
незгоді...

Збархатніла жива
й звечоріла моя
українська Україна...

ГОЛОСІННЯ НІМЕ

Голосіння німе,
та за ким і за чим,
невже знов за собою?..
Голосіння ніколи й нічим
не оберне двобою...

Бо навіщо двобій? –
не на ласку, на щастя, –
він лиш щасний в чужій,
ув відцвілій вдовиній
неласці...

В ГІРКІЙ ОБМОВІ

Її знайдеш
лиш там, де знак
залишить втому
свою знову, –
коли й розгублений
вишняк
зазве й себе
в гірку обмову...

РОДИННО-ЗГУБНА

Калина, соловейко
і весна,
неначе матірня
надія, –
затишна в серці,
та сумна
родинно-згубна
безнадія...

ЯБЛУНЕВО-СЕРПНЕВА

Не кажіть, що ми вірні,
не кажіть, що ми срібні...
В нас перемога сном прикута,
зозлоста лагідна й розкута...

Не кажіть, що ми в січні,
не кажіть, що ми вічні...

В нас перемога - серпнева,
терпляча, своя, яблунева...

БАКЛАЖАНОВИЙ ВЕЧІР

Баклажановий вечір,
темінь темна, –
чорний кіт
розтинає дорогу...

Той то вечір, баклажановий вечір,
не дівич-вечір, а гусеничний,

той, що ходить та бродить, –
членистоногий...

Я ЗНАЙДУ ТЕБЕ В КАЗЦІ

Наодинці з собою
не ревную тобою,
бо з надією в ласці
я знайду тебе в казці!

В тій, в якій й недоспіле
замережане зілля,
ув яким й не на щастя
я знайду тебе в казці...

ЛЕЛЕЧА КАЗКА...

«Народе мій, до тебе я ще верну,
як в смерті обернуся до життя...»
Василь СТУС

Відгородив мій день мене
від ночі-мракобісся, –
спокійна слабість знов жене
мене до перелісся...

Лиш там знайду Тебе-себе,
де гасне напівсвітло, –

Ілюстрації В. СОКОЛЮКА

родинно-рідну, як гребеш
на Себе синь розквітлу...

Горить зблизька-здаля земля
моя і українська! –
Народе мій, з Тобою я –
і рідний, і чужинський...

...Немов розсіяні, й немов
уроджені бажанням ласки, –
в Твоім блаженстві й без умов
вовік цвіте лелеча казка...

В м. РЕШІЦІ – ПОСВЯЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ СВЯТОГО ПЕТРА І ПАВЛА

2 червня ц.р. в місті Решіці Карашсеверінського повіту відбудеться Посвячення Української православної церкви Святих апостолів Петра і Павла (Бульвар Мунчі н-р 7А; на відстані 250 метрів від Північного вокзалу).

Служба Посвячення церкви і Свята Архієрейна Літургія буде відправлена Митрополитом Ардялу, Високопреосвященим Отцем Лауренціу, делегатом Патріарха Данієля.

На службу посвячення отцем-парохом Петром Поповичем були запрошені Преосвященний Отець Хотиня Мелетій, Єпископ-вікарій Чернівецької Метрополії та Буковини (Україна), Преподобний Отець Александру Моцок, церковний генеральний інспектор, і собор священників, очолений Преподобним Отцем Вікарієм Іваном Піцурою, Преподобним Отцем Протоієреєм Іллею Албічуком, та центральні, повітові і місцеві особи. (І.К.)

VI-ий Діалог славистів на початку XXI століття

Кілька днів тому, а саме 24-26 травня, пройшов VI-ий Міжнародний науковий симпозиум "Діалог славистів на початку XXI століття", який вже традиційно проводить Клузький університет ім. Бабеша-Бойоя. В рамках таких 4 секцій, як лінгвістика, література й культура, теорія й практика перекладу та міжкультурний діалог зустрілися науковці з 6 країн: Румунії, України, Польщі, Росії, Казахстану та Угорщини. До учасників, вже відомих з попередніх випусків симпозиуму, приєдналися нові, а це свідчить, що на цій конференції дуже добре поєднуються різні покоління науковців. Щороку міжнародний симпозиум збирає широке коло науковців, і особливо чисельною є присутність українських колег.

Я запитала професора Людмилу Ткач з Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, яка бере участь у цьому симпозиумі вже не вперше, чим він

приваблює українських науковців: "Славістична конференція, яка відбувається

дуже приваблює нас тим, що у нас спільні інтереси, і на таких конференціях ми завжди маємо чим поділитися одне з одним. І мені здається, що щороку такі конференції стають більш насиченими, хоч є коло таких науковців, які приїждять, знову ж таки, традиційно майже щороку, і ми вже маємо тут своєрідне коло спілкування, де ми очікуємо і колег з Польщі, і з Угорщини і, звичайно, господарів цієї конференції – наших колег з Клужа, з Бухареста. Дуже нам приємно те, що цю наукову конференцію підтримує Союз українців Румунії, і щороку Союз українців Румунії підтримує цю конференцію не лише фінансово, а й дуже цікавою мистецькою стороною цієї конференції, бо, справді, такі заходи, коли зустрічаються представники різних країн, – цікаві тим, що вони збагачують кожного, хто сюди приїздить.

(Продовження на 16 стор.)

Людмила ДОРОШ

традиційно в Клузькому університеті – це одна з конференцій, на яку ми, колеги з Чернівецького університету, ідемо з великою охотою. Тому що той колектив славистів, викладачів, які працюють в галузі перекладу, міжкультурної комунікації, які поєднують викладання і наукову роботу,

дуже приваблює нас тим, що у нас спільні інтереси, і на таких конференціях ми завжди маємо чим поділитися одне з одним. І мені здається, що щороку такі конференції стають більш насиченими, хоч є коло таких науковців, які приїждять, знову ж таки, традиційно майже щороку, і ми вже маємо тут своєрідне коло спілкування, де ми очікуємо і колег з Польщі, і з Угорщини і, звичайно, господарів цієї конференції – наших колег з Клужа, з Бухареста. Дуже нам приємно те, що цю наукову конференцію підтримує Союз українців Румунії, і щороку Союз українців Румунії підтримує цю конференцію не лише

Павло ШОВКАЛЮК

IN MEMORIAM,

◆Юрію Козменюку, класному колезі Серетського українського ліцею (1940-2013)

До прадідівської гробниці
Привезли труну (парою коней),
І ангели та ангелиці –
Сюди (крильми небесними) й мене.

Неподалеку брами входу –
Мов монумент, стіна монастиря
(Від Штефана ще, Восводи)
З гробами ктиторить безсмертний ряд!

А там – оградка, ось, навпроти,
Навколо гробу й чорного хреста,

Де зустрічає нас із фото
Поклін покійного синка...

Нам з докором глядить у вічі:
«Як жив, боровсь, як мучивсь батько мій!»
Що ж діятиме в потойбіччі?
Чи знайде в вічності спокій?

Вас Милішівці проводжають
Сьогодні, тату мій, в останню путь.
Лиш сум і плач мої — не знаю:
Як Вам з гроба можливо би почуть?"

МІЙ ПОДАРУНОК ДЛЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Для того, щоб підтримати розвиток українського духу та української культури, треба починати це з дітьми, з молоддю. Цю стратегію бачать важливою і корисною не тільки українські молодіжні організації, як СКУМО (Світовий конгрес українських молодіжних організацій), а й самі українці, в тому числі й Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка».

В кінці місяця лютого розпочалась акція цього інституту «МІЙ ПОДАРУНОК ДЛЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА» – до 200-ліття з Дня народження Т. Г. Шевченка: українські дітки у світі читають «Кобзар». Цільова аудиторія цієї акції – українські діти віком до 7 років, які проживають за кордоном, з метою привернути інтерес дітей та молоді до творчості Шевченка.

Ця акція – пряме запрошення українцям, які живуть за кордоном, навчаються в українській школі або відвідують український садочок і бажають розказати вірші Кобзаря. Завдання цієї акції було обрати улюблений вірш Тараса Шевченка, гарно розказати його і надіслати у вигляді відеофайлу або аудіофайлу у форматі mp3. «Тепер вірш, розказаний тобою, почує цілий світ! Адже ми хочемо, щоб поезія Кобзаря звучала по всій планеті!», прозвучала відповідь організаторів (МІОК).

7 березня Інститут презентував проект «Українські дітки у світі читають Кобзар». Захід відбувся у передлітті 200-х роковин Тараса Шевченка. У рамках проекту презентували фільм, у якому діти українців, які проживають за кордоном, читали вірші Тараса Шевченка.

Як розповіла директор Інституту Ірина Ключковська, ідея фільму виникла, коли працівники цієї установи роздумували над тим, як небуденно провести Шевченківське свято. Ініціативу підхопили в різних країнах світу, а для фільму надіслали відео з виступами 130 дітей. У стрічці діти різного віку у національних вбраннях захоплено декламують вірші Кобзаря.

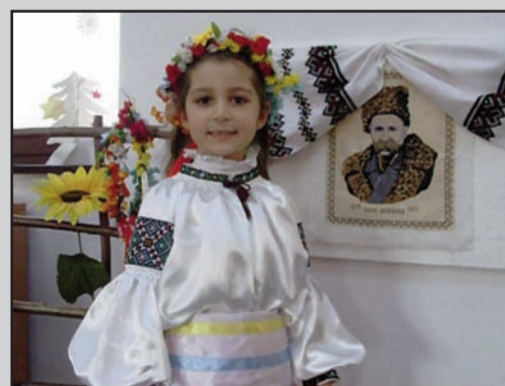
«Приємно, що сьогодні у стінах Львівської політехніки лунають дитячі голоси, – сказав у вітальному слові ректор університету Юрій Бобало. – Добре, що у березні ми маємо таке особливе, Шевченківське, свято».

«Насправді ми не очікували такого вагомого результату, – розповіла директор МІОК Ірина Ключковська. – На допомогу у підготовці проекту відгукнулися посольства різних країн, українські громади. Очікували приблизно 25–30 дітей і були приємно здивовані, коли отримали відео з 22 країн світу. Відеозаписи маленьких читців змонтували в єдиний фільм».

До участі в проекті запрошували дітей віком від 3 до 7 років. «Нам було дуже важливо, аби з цією дитинкою працювали вчителі, матусі, дідуся, вихователі, – каже

Ключковська. – Хочемо, щоби «Кобзар» став основною книгою всіх українських родин».

Акція охопила Україну і Бразилію, Німеччину і Швецію, Іспанію і Португалію, Туреччину, Канаду, Грузію, Словенію, Великобританію, Францію, Латвію, Естонію, Норвегію, Польщу, Молдову, Румунію, Нідерланди, Росію, Туреччину, США – країни світу, де проживають

українці. Цікаво, що у фільмі згадувалося, скільки українців перебуває зараз у тій чи тій країні. Лідерами за кількістю українців є США, Канада, Росія, де проживають мільйони українців.

З боку Румунії брали участь українські дошкільнята з українського дитячого садочку н-р 1 марамороського села Вишавська Долина. Маленьких діточок Бойчук Джорджіану, Бойчука Петра, Дубюка Василя, Пет-

рецького Джордже, Юркуца Флоріку, Главацького Олександра, Трайсту Крістіана, Доброцького Івана підготувала проф. Нарчіса Греченюк. Учасники акції нещодавно отримали дипломи подяки, підписані с а м и м українським боксером, політиком, громадським діячем, меценатом, ученим-педагогом, Героєм України Віталієм Кличком. Вони очікують повну версію фільму з усіма маленькими читачами «Кобзаря».

Координатор акції Ольга Пташник зазначила, що всі діаспорні громади-учасниці були дуже активними, особливо зацікавилися проектом у Франції, Канаді та Португалії.

Особливим гостем на урочистості була громадський діяч і меценат Наталія Кличко. Вона зробила сюрприз усім, хто прийшов на презентацію, чудово виконавши пісню «Ой, у вишневому саду». Після урочистостей Кличко зізналася журналістам, що хотіла заспівати щось із пісень на слова Шевченка, але не змогла підібрати найкращу. Також вона додала, що дуже важливо знайомити малят із творами Кобзаря.

«Такі заходи повинні бути. Дуже добре, що є такі сім'ї, які незалежно від того, де вони живуть, прищеплюють дітям любов до рідної мови та країни. Це головне. Адже є багато громадян, які живуть в Україні, але не є патріотами своєї держави. Я вважаю, що незалежно, де ти живеш, ти залишаєшся українцем. Ми даємо їм можливість відчувати націю і гордитися своєю країною і мовою», – сказала Наталія Кличко.

Короткий відеоролик акції розміщений на сайті МІОКу www.miock.lviv.ua. і скоро буде повний відеофільм, до якого увійдуть відео всіх учасників, а це понад 130 дітей із 23 країн світу. Відеоролики будуть доступні у мережі інтернету на сторінці Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» www.miock.lviv.ua, на відеохостингу Youtube (МІОК: Українські дітки у світі читають «Кобзар»), та у соціальних мережах.

«Ми переконані, що лише разом зможемо утвердити українські духовні цінності у світі. Слово Шевченка з вуст дитини – найпереконливіше!», – сказали організатори, і ясна річ, що діти мають стати послами поколінь української культури в тих країнах, де вони живуть, в тому числі і в Румунії. Я радий, що українська молодь стає більш активною і старається надалі продовжувати і підкріплювати український дух, культуру і мову серед нас різними діями, і надалі закликаю всіх брати участь в проектах, конкурсах, конференціях чи просто заходах, на які запрошені українці Румунії.

Олександр-Іван ГРЕЧЕНЮК,

На педагогічні теми**ПРО... СТРАХИ І ЛЮБОВ
У ВИХОВАННІ ДИТИНИ**

Негативні явища серед неповнолітніх на сучасному етапі розвитку румунського суспільства актуалізують необхідність соціально-педагогічної допомоги батькам або захисникам у формуванні усвідомленого батьківства, бо саме вони беруть на себе турботу про дітей і відіграють головну роль у їхньому вихованні та створенні умов для повноцінного розвитку особистості.

Важливою в цьому контексті, на мій погляд, є проблема природи страху, що часто, в силу різних причин, супроводжує дитину від народження, гальмуючи її гармонійний розвиток.

Ми боїмося за своє здоров'я, нас лякають тілесні муки та душевні страждання. Але є дещо, що з особливою силою проявляється саме у наш час. Психологи та педагоги кажуть, що зі страху дитина може втратити свою індивідуальність, свободу самовираження, не знайти свою духовну батьківщину.

Та перш, ніж приходить усвідомлення цього страху, він часто стає методом виховання. Адже мати справу зі слухняною дитиною набагато простіше: будь таким, як усі, не май власної думки і роби, що тобі кажуть. А коли дитина упирається, вона погана, ненормальна і т.д. Конфлікт можна або вирішити, або подавити. На жаль, останнє трапляється частіше. У такому випадку не потрібно щось змінювати у собі, працювати над собою.

Тілесні покарання, як спосіб урезонування неслухняного чада, застосовуються все менше, бо ми ж не дикуни. Знаходяться і більш вишукані прийоми: не будеш слухатися, я тобі не дозволю, не куплю, не буду тебе любити... У цьому є сама назва – маніпуляція. Справжньої любові тут немає. Два різні слова для визначення двох різних речей.

Дивлюся я у свої нотатки під час курсів на учительській семінарії учителів-українців із діаспори – Київ-2001 року – і знаходжу основні дитячі реакції дітей на страх, які описані у наукових дослідженнях.

Перша із таких реакцій – ЗАЦІПЕНІННЯ. Це реакція на страх перед змінами. Як правило, це буває у тих родинах де є вимот до дитини, скажімо, стосовно дотримувannya чистоти та охайності, не розуміючи, що чітко їх виконувати у віці 2-3 років вона ще не спроможна. А дитина оцінює себе очима батька: слухняний, отже, хороший, а отже, любитимуть. І закріплюється страх бути не таким, яким тебе хочуть бачити. Дитина бунтує, упирається, і це є нормальною, здоровою реакцією. Не правильно поступають ті родичі, котрі надають страху дитині: «Не будеш чемним, продам тебе». Ненормально, коли батьки жорстоко придушують ці перші пагінці індивідуальності, нав'язуючи їй власні правила гри. На

жаль, багатьом дорослим це непогано вдається: дитина навчається поводити себе так, як того від них вимагають.

Але таке втручання у природний процес розвитку дитини дається взнаки пізніше. Дитина повинна вижити свою впертість. Інакше у шість-сім років вона висуне свої вимоги і робитиме це вельми категорично. Так, діти, а пізніше дорослі, панічно бояться найменших відхилень від встановлених тепер вже ними самими правил. Їхня реакція на будь-яку зміну може бути непередбачливою.

Наступна реакція дітей на страх – крик і (або) плач. У такий спосіб на страх

реагують «дуже вірні, вразливі діти». Вони здатні глибоко співпереживати. Більшість таких дітей свого часу довше, ніж звичайно, затримувалися на грудному годуванні. Дуже важко, аж до тілесної хвороби, такі діти переносять будь-яку розлуку з матір'ю навіть на короткий час.

Труднощі виникають під час переходу дитини в дитячий садок чи школу: мамі доводиться бути скрізь з нею. Це якраз той випадок, коли «третьій зайвий». І цим «зайвим», як правило, виявляється батько. Не дивно, що розлучення в більшості таких сімей практично неминучі.

На 10-12 році у цих дітей виникає відчуття, що світ недобрий і одна тільки мама є втіленням світла і добра. Потрібно зазначити, що самі матері свідомо чи несвідомо підводять дітей до цієї думки. В основі такої поведінки лежить страх залишитися самою, невпевненість у собі, ствердження власної значущості за рахунок іншої, певною мірою залежної від тебе, людини: «Ти сам нічого без мене не зможеш!». Досить відомий нам цей вираз.

Ці приховані мотиви особливо проявляються у підлітковому віці, коли дитина намагається знову відшукати свою незалежність. У відповідь вислуховує: «Я ж усім заради тебе пожертвувала! А ти – такий невдячний!».

Очевидно, мається на увазі: «Плати мені тим же. Не смій дарувати свою любов ще

комусь, окрім мене!». У зрілому віці такі жертви материнської опіки часто страждають від депресій, навіть вдаються до самогубства. Ще однією реакцією дитини на страх є агресія, коли вона, наприклад, починає битися. Таких прикладів румунські телебачення передають щоденно. Така реакція характерна для так званих небажаних дітей, – їхні батьки або взагалі не хотіли мати дітей, або їхня дитина виявилась «не такою», як їм хотілося б. Це лише трохи «згрубіла» версія першого варіанту – коли «любов батьків залежить від того, виконує дитина їхні вимоги чи ні. Такі діти часто опиняються в дитячих будинках, або ж батьки звальнують цей «тягар» на бабусь та нянь.

Таким чином їх позбавляють не лише тілесного, але й духовного контакту з батьками. Ніхто посправжньому не радіє розвитку цих дітей. Ніхто не навчив їх любити своє тіло, любити себе. Адже цього можна навчитися тоді, коли відчуваєш чийсь щире, безкорисну любов до себе. Як правило, у таких дітей дуже низький поріг больової чутливості. На людях вони демонструють зневагу до всього, що входить в поняття «домівка», любов, дружба, тепло і т.д., хоча ночами їх часто можна застати в сльозах. Як кажуть психологи та психіатри, такі діти можуть пізніше дійти до асоціативної поведінки або й до шизофренії.

Врятувати їх може тільки любов. Тобто прийняття та власний приклад. У сфері духовного ми переживаємо тому, що ми думаємо: а раптом не те і не так.

Ми боїмося почути у відповідь: не говори дурниць. Натомість в усіх цих випадках перед нами, якщо добре подумати, страх бути собою, страх не виправдати чужих сподівань або не відповідати загальноприйнятним нормам.

То як же допомагати дитині справитися з усіма цими страхами?

Насамперед, виховувати її в любові (тільки не плутати любов із маніпуляцією). З дитиною потрібно постійно спілкуватися, цікавитися (постійно) її проблемами, допомагати у їх вирішенні. Це і є виховання антистрахів. А ще – шанобливе та чуйне ставлення членів сім'ї один до одного.

Виховання молодого покоління в нашій країні – це національна, актуальна справа. Матеріальні недостатки, безробіття, міграція робочого народу, в тій самій мірі жінок і чоловіків, довело до залишки дітей шкільного віку в нагляді бабусь та дідусів, а школа щоденно збирає відсутність цих діточок, висилає рапорти повітовим інспекторам і на цьому закінчується виховування учнів з труднощами...

Юрій ЧИГА,
учитель, село Ульяма,
Сучавський повіт

Найкращі писанкарі України та Румунії з'їхалися до Вінниці

7-10 травня 2013 року на Вінниччині відбулося III Всеукраїнське свято народного мистецтва «Великодні писанка», в якому взяли участь 42 майстри з 17 областей України та з Румунії, в тому числі 19 провідних писанкарів Вінниччини.

Серед запрошених була і делегація Яського повіту, у складі якої був і Шоргот Лівіу, представник Комітету Яської філії СУР.

Свято народного мистецтва «Великодні писанка» на обласному рівні було започатковане у 2000 році управлінням культури і туризму Вінницької обласної державної адміністрації та Вінницьким обласним центром народної творчості. Щорічно напередодні Великодніх свят у Світлиці Вінницького ОЦНТ відкривається виставка «Великодні писанка», на базі якої проводяться майстер-класи за участю провідних майстрів писанкарства області.

Цього року свято проводилося у обласній філармонії. О 10.30 год. 8 травня в фойє 1-го поверху працювала Виставка-ярмарок «Великодні подарунки», учасники та гості свята могли придбати вироби провідних майстрів народної творчості Вінниччини з різних видів декоративно-прикладного та ужиткового мистецтва.

Урочисте відкриття свята, театралізоване дійство «Великодні душі в піснях і обрядах» за участю кращих фольклорних колективів Вінницької області розпочалося о 12.00 годині.

9 травня були заплановані творчі зустрічі за круглим столом на тему: «Українська традиційна писанка: її роль і місце в сучасних умовах», а також майстер-клас «Писанка в обряді і традиції» за участю провідних майстрів писанкарства України.

На відкритті майстрині проводили усім бажаним майстер-класи з розпису великодніх писанок. Після цього для гостей влаштували святковий концерт. Майстрині розповідали й показували техніки та орнаменти, які використовуються на західноукраїнській землі, передавали свої вміння вінничанам.

– Малювати писанку одночасно і складно, і легко, та особливо приємно. Важко, тому що треба відчувати поверхню яйця, чітко вести лінії, треба знати значення символів. Легкість від того, що вкладаєш у цю справу свою душу, це приносить задоволення і радість, – відмітила одна із майстринь.

– Частіше всього ми пишемо наші традиційні гуцульські писанки, на них використовуємо символи сонця, восьмигранної зірки, безконечник, який є символом вічного життя. Також ми

використовуємо тваринні орнаменти. Наприклад, коника, який є символом

достатку та добробуту. Часто символ коня зображають із сонцем, є навіть писанка «вогняні коні», з якої ми почали свою сімейну колекцію, – думка іншої майстрині.

В рамках фестивалю було заплановано також проведення екскурсії – ознайомлення

з етнологією Поділля та огляд виставок «Великодні писанка Вінниччини», презентація Всеукраїнської виставки «Великодні писанка – 2013», театралізоване дійство «Великодні душі в піснях та обрядах» за участю провідних фольклорних колективів області та майстер-клас з написання писанок за участю провідних майстрів писанкарства України, творчі зустрічі за круглим столом на тему: «Українська традиційна писанка: її роль і місце в сучасних умовах», майстер-клас «Писанка в обряді і традиції» за участю провідних майстрів писанкарства України в рамках виставки «Великодні писанка – 2013» та екскурсія учасників свята в Національний музей-садибу М. Пирогова.

Для нас, українців, у писанці є щось магічне. Перед тим, як братись за писачок, люди молились, постили, мились, одягали чистий одяг... І писали своєрідний лист до Бога, у якому за допомогою прадавніх знаків-символів кодували прохання про щастя, здоров'я, успіх, красу, удачу, добру погоду, багатий урожай.

Виставка «Писанковий дощ» днями відкрилась у музеї гончарного мистецтва ім. Олексія Луцишина. Чому дощ? Тому що писанки, мов великі різнокольорові краплі, звисають зі стелі. Рясна писанкова злива

наче напоєє доквілля і після довгої зими відроджує все живе не тільки у природі, але й у душах людей. Виставка проходить у рамках щорічного Великоднього фестивалю «Українська писанка-2013». Експозиція, у якій більше 250 писанок з колекції Вінницького обласного художнього музею, а також з приватних колекцій писанкарів Вінниці, демонструє різноманітні техніки розписування яєць – писанки, мальованки, дряпанки, шкрябанки. Нагадаємо, що у світі є два пам'ятники українській писанці: перший – у Канаді, другий – у Коломиї. Відомі майстри писанкарства поставили собі за мету встановити у Вінниці третій пам'ятник традиційній подільській писанці!

«Писанкарство – одна з тих ланок, яка крипить національну культуру та історію Вінниччини. Тому проведення та участь у Всеукраїнському святі народного мистецтва «Великодні писанка» дає змогу не лише зберегти нашу історію, але й навчити наступні покоління мистецтву нашого народу», – наголосила Марія Скрипник, начальник управління культури і туризму Вінницької облдержадміністрації.

Віктор ГРИГОРЧУК,
голова Яської філії СУР

ЛЕСЬ КОВАЛЮК ПРО ЗОЛОТО ДУХОВНОСТІ ЛЮДИНИ

Науковець і письменник Лесь Ковалюк, професор доктор Львівської Комерційної Академії, член Української Асоціації Письменників – Західного регіону – автор кількох збірок короткої прози та віршів: «Старокутські етюди», Львів, 1996, «Варшиця», Львів, 2006, «Золото Кутської синагоги», Львів, 2011 та «Коефіцієнт духовності людини», Львів, 2011 – твори, в яких переплітає мудрість народних скарбниць із книжною мудрістю, щоб зичити так найкращі повчання на зростання духовного світу читачів.

Творчість Леся Ковалюка, мудрого гуцула із Старих Кутів Івано-Франківщини, відкриває цікаві події та постаті із повсякденного життя, якими заселяє свої оповідання, черпає з чистих джерел природи та життя свою медитативну, описову та громадянську лірику, в якій інтимні почуття, роздуми та здоровий патріотизм просочуються завжди незбагненними зображеннями словесних форм, вилитих із глибин душевної криниці автора.

Характерна з цієї точки зору обсягом тематики, поривом трактування та гіперчутливості друга із книжок – «Варшиця», – в якій поезія і проза зосереджуються на життєвій проблематиці добра і зла, правди і кривди, поряд із спогадами про дитинство, про моральну красу людини, кохання, дружні і жартівливі шаржі тощо, про життя сучасної України, але й майбутньої омріяної України – від Т. Шевченка і досі.

Сама назва книжки – «Варшиця» – дивує чудовою і в той же час простою словесною формою, що стосується іменування найбільшої гори Старих Кутів, Карпатських гір, рідного села автора. Він представляє світ героїчного минулого українців-гуцулів, які розбили тут війська татар, разом із останнім їхнім воїнопроводителем Аршином, що записано в місцевій пам'яті назвою гори Аршиця (Варшиця) разом із життєвим світом із мріями-надіями місцевих людей, сім'ї автора, його дитинства, але й світом фантазій, що вписали б Варшицю в далеке майбутнє з тунелями та земними і повітряними маршрутами.

Лесь Ковалюк – прекрасний оповідач та аналіст, що відкриває високу духовність людей сучасного життя, мрійник-фантазер, але й влучний критик та гуморист-чарівник (див. Мамин голос, Передмова, Про Герострата ХХІ століття, Яка власть, така й масть, Налийте мені!).

Існують у автора прозові тексти, що blíжаться до справжніх поем, в яких пульсує тонка почуттєвість до людини й природи, божественна щасливість миру і любові до навколишнього світу.

Лесь Ковалюк – уроджений лірик, пише буденні поеми із сільського і міського життя, присвяти працюючим, чесним людям та присвяти природі, вірі і любові, але й повчальник молоді та всіх тих, що потребують науки (див. Де гори сонцем неспалені; Всі ці слова повні любові; У своїй хаті своя правда і свої порядки; У Львові старім місті і ін).

Поетичній постаті Леся Ковалюка характерна і риса глибокого суму, туги за своїм старшим сином Романом Ковалюком, що поляг жертвою за красу української пісні в Японії (1998) по слідах Володимира Івасюка за Червону Руту:

*О, сину мій, тебе нема
І на душі в мене зима
Ой, сину мій, не вберегла,
І цілий рік – зима, зима.*

Приспів:

*Ти по землі все далі йдеши,
Свою любов людям несеш./двічі
(Пісня, 2005)*

Як палкий патріот, Лесь Ковалюк вмilo пов'язує велич минулого України із сучасністю її, з потребою нових змін, нового життя (див. Еліті Львова; Біла картина Рєпіна «Запорозькі козаки пишуть листа турецькому султанові»; Перед побудовою пам'ятника Тарасу Шевченку у Львові до 175-річчя від народження):

*Сміються запорожці
Тут більше триста літ.
Такі ж приходять хлопці,
Для них тут вільний світ.*

*Тому тепер сміються,
Сміються триста літ,
За свою волю б'ються
Й складають Заповіт (ст.127)*

*Або:
Дивина на світі цим коїться;
Весь світ тебе, Тарасе, визнає,
А в Львові тобі місця не стає –
Невже й сьогодні хтось тебе боїться?*

(ст.128)

Слідуючі збірки «Золотом Кутської синагоги» та «Коефіцієнт духовності людини» подають теж цікаву прозу та вірші, що містять красиві оповідання про рідне село, Варшицю, про гуцулів та їхні скарбниці мудрості.

Лесь Ковалюк пише з любов'ю до слова та людей, хоч вважає, що всім письменникам після велетнів-геніїв України Т. Шевченка, І. Франка та Лесі Українки лишається «заповнювати прогалини, які для нас залишає Бог після геніїв (Без писання в мене немає життя).

Письменник обробляє з незрівняним талантом різні кутські пригоди, розповіді та повчання, узагальнюючи високоморальними месажми оповідача-чарівника, що відкриває народні драми з незагоєної рани своїх побратимів, але й красу їхньої душі – мудрості. «Золото Кутської синагоги» розказує про співжиття гуцулів з євреями, а саме свого діда, теж Леся Ковалюка, який захищав кутських євреїв під час Першої світової війни, як радник війта, та переховував їхні речі і золото Кутської синагоги.

Автор не забуває долю евакуйованих (див. «Ваковані») українців-лемків, щоб залишити в їхній пам'яті незабутні драми, подібні до Голодомору, якими «московські тирані не змогли вбити націю» України (ст.28).

Цікаві ліричні діалоги, роздуми та вірші дарує читачеві Лесь Ковалюк в збірці «Коефіцієнт духовності людини», тема, яку автор розвиває у кожній своїй книжці, бо зараз наше життя характеризується надмірним егоїзмом, байдужістю та самолюбством.

Для цього вчений економіст та письменник старається всіма силами розпочати в Україні справжню кампанію інструкції людини для негайної зміни стандартів совісті, скромності, моралі, духовності тощо. Тільки це не можливе, оскільки сьогодні нехтується давнім проголошенням Конституції Пилипа Орлика, згідно з якою «Україна – християнська держава» і забуваються Десять Божих Заповідей, що становляться моральним кодексом людини (див.стор.5).

Література Леся Ковалюка – сплав краси слова, мудрості й лагідності розуму та серця, які автор черпає із надр народу, щоб віддати їх знову народові для зросту духовності кожної людини, зокрема, за Божим законом Святих Заповідей в повазі й любові до Всевишнього та своїх ближніх.

Іван КІДЕЩУК,

член УАП – Західного регіону

З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ ВІТАЄМО ВАС!

1. **Штефанію П'ЄТРАНУ** (3 травня 1985 р.) – секретаря редакції часопису «Сигієул истраїнеан». Бажаючи вивчити одну із слов'янських мов, поступила на українське відділення Бухарестського університету, де вперше мала змогу почути її. Після закінчення факультету почала працювати у редакції румуномовного часопису Союзу українців Румунії. Бажаємо Штефанії багато успіхів у своїй праці і особистому житті!

2. **Івана РЕБОШАПКУ** (29 травня 1935 р.) – доктора філологічних наук, проф. Бухарестського університету, почесного професора Чернівецького національного

університету ім. Юрія Федьковича, гостьового професора Університету Алберти (Канада, 1992-1993), члена Наукового товариства ім. Тараса Шевченка (Париж), автора книг з фольклору, літературознавчих досліджень. За плечима професора ціла плеяда випускників українського відділення Бухарестського університету, які вдячні йому за піклування та турботу, вони ставши талановитими викладачами української мови та літератури в Румунії. Велике Вам спасибі, пане професоре!

3. **Ледію СПІВАЛЮК** (31 травня 1954 р.) – викладача української мови та літератури марамороського села Ви-

шавська Долина, випускницю українського відділення Сігетського ліцею ім. Драгоша Воде та Бухарестського факультету іноземних мов. Ледія Співалюк активний член СУР, голова його місцевої організації. Вона докладає чимало зусиль для того, щоб її учні не лише брали участь в Олімпіадах з української мови, але й щоб здобували і гарні результати. Ледія Співалюк – вірний дописувач г. «Вільне слово». Багато успіхів і гарних результатів у роботі, п. Ледіє!

ХАЙ ПЛІДНОЮ І СОНЯЧНОЮ БУДЕ ВАША ДОРОГА, А ЖИТТЯ ХАЙ ПОДАРУЄ ВАМ НАДАЛІ ВЕСЕЛИХ ДНІВ ТА ШИРИХ І ДОБРИХ ДРУЗІВ!

На Многії і Благії літа!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

ДАВНІЙ ЗАБУТИЙ ОБЕЛІСК

(Продовження з числа 5-6/2013 р.)

Вже від того часу можна зрозуміти, що українське населення в околицях Сухи, цебто у місцевостях Остра, Джеменя (головно тут!), Плотониці, Доротеї, які були, наче острови із слов'янським населенням серед румунського моря, утративши свої законні національні права відносно релігії та освіти на рідній мові, втратило і свою ідентичність. І хоч колись Полікарп Попеску, парох церкви в Джемені, риторично ставив запитання про будучність населення (румунського) цього села, поставивши проблему про «рутенізацію румунів чи румунізацію українців», і хоч колись говорилося багато про так зване поширення рутенців на румунських територіях, виявилось, що, на кінець, сталася майже цілковита румунізація українців. На сьогоднішній час, головно у Острі і Джемені, справді, мало хто із мешканців, головно старші люди, ще знають трохи говорити або розуміють українську (деякі ще і тепер кажуть «руську» або «гуцульську» мову), як про це пише Васіле Діакон. У цьому мав і я нагоду переконатися. Тепер із давніх відомостей про існування гуцулів або рутенців у цій частині Південної Буковини осталися тільки згадка і пам'ятні спомини.

Обговорім тепер і ту другу монографію, про котру я згадував напочатку, цебто «Locuri si oameni la Frasin», видавництво Terra Десінг, 2010.

Так, як видно із заголовка, монографія відноситься до місцевостей Доротея, Плутоніца (Плотониця) і Букшоая. Географічно і ці місцевості розташовані уздовж річки Суха, а Фрасін (кілька років тому стало містом) і Букшоая, таки на березі річки Молдова. За давніми документами і тут жило (живе) і українське населення, і тому варто дещо сказати і про цю монографію.

Автором цієї монографії є професор-пенсіонер Йон Нетя. Він походить із давньої родини, яка колись прийшла із Трансильванії (зона Мурешу) і оселилась у буковинській околиці. Його прадіди

емігрували до Буковини ще за часів габзбурської імперії.

Так, як він сам пише у «Предословії» на початку монографії, вона була написана «...без пристрасті, без сторонності, а зображаючи правду без того, щоб її перекивати або сховати». Для своєї роботи він також переглянув середньовічні, давні документи, різну давню і сучасну статистику, а головно користувався церковними хроніками, багато з них ті самі, котрі мав на увазі і Васіле Діакон.

Як і попередній автор, він взяв до уваги і старі газети, і, як сам каже, користувався різними роботами інших авторів, давніших або сучасних, як Д. Веренка, С.Ф. Маріон, Т. Балан, Е. Сатко, В. Діакон. Важливий вплив щодо змісту монографії мав із сторони унів. проф. д-ра Міхая Якобеску із Сучави.

Як і інші монографії, і ця починається описом географічного і адміністративного положення головно місцевості (міста) Фрасін, але і Букшоаї, яка тепер приєднана до Фрасіну, але і Доротеї та Плотониці, розташованих вздовж річки Суха. Коли відноситься до назви цієї річки, автор уточнює, що вона перекладена із слов'янської мови «сухой», що означає сухий. Так само має на увазі і річку (потічок) Теплицю, яка є у цій зоні, назву якої пояснюючи тим, що «потічок ніколи не замерзає взимку, а літом зберігає холодність своїх вод» (стор. 52), але, тим разом, чи тому, що не знає, чи не здає собі справу, вже не уточнює того, що це слово також походить із слов'янської мови, цебто «тепло». Відносно подібної справи, трохи дальше, тоді, коли відноситься до місцевості Стулпикань – сусіднє село із Доротеєю – згадує знову «холодна Топлиця», і тепер має таке пояснення щодо цієї річки: «топлиця – це вода, де топиться конопля і де взимку напуваються тварини, бо вода не замерзає». Цікаве пояснення! Але, маючи на увазі, що він не філолог, а професор історії, то можна це і випустити з уваги, хоч ці назви, так, як і Бистриця, Суха, (Г)Остра слов'янського походження.

Цікаво пише і відносно назв місцевостей і подає пояснення. Спочатку каже, що «сьогодні одногосно прийнята гіпотеза, згідно з якою, почавши від радикала «Бук» (бук – слов. мова) створилися Букова, Буковина, Бучичя, Букшоїца (І. Йордан, 1963) – ідея, прийнята і у Географічній Трактаті, цитуючи і похідні слова Бык, Буку, Буковец, Букшоая (стор.120). Згадує і те, що К. Якобан уточнює, що і у давнині річка Букшоїца, мабуть, називалася «Долина Буків», доставляючи таким чином правдиву думку, що переклад давньої румунської назви слов'янами які прийшли у ці краї у VI столітті. (К. Якобан, 2003).

Назва місцевості Доротея (появляється так, почавши із 1919 року) мала різні варіанти, наприклад: Дорофтей (1774), Дорогтей (1785), Доротея (1843). Припускається, що могла б походити від одного пустельника Доротея. Це ім'я могло б проникнути у «Цара Домняске» десь у 1440 році, а до Молдови десь у XVII ст., коли проходить крізь слов'янський вплив до форми Доротеї. Тільки у XIX ст., під впливом західного католицизму, одержавши жіночий варіант (теперішній) Доротея. Треба згадати, що існувало у цій місцевості і значне населення німецьких (австрійських) колоністів, а також і українців-«рутенців» і що ці німці – або, може, навіть австрійські власті, – надали німецьку назву Дороті, так само, як і теперішня назва місцевості Негріляса, яка у ті часи називалася Шварцтал.

Місцевість Плутоніца межує із Доротеєю, будучи розташована на правім боці (березі) річки Суха, і на ділі має давнішу історію, атестат про її існування є на цілі два століття ранішим, ніж Доротеї.

На протязі часів були різні варіанти назви. Наприклад: «Ла Русс» (1774), «Плотоніца» (1794), «Плотоніка» (1855), «Плотонічя» (1919).

(Далі буде)

Ярема ОНИЩУК

ПАМ'ЯТІ ДОБРОВОЛЬЦІВ МАРАМОРОЩИНИ

Голова Марамороської філії СУР п. Мирослав Петрецький, разом із головами місцевих організацій Верхньої Рівни і Полян зорганізували 12 травня ц.р. урочисті відзначення пам'яті добровольців, які взяли участь у II світовій війні.

У Полянах програма складалася із: прийняття гостей перед Сільською радою, Святої Служби і покладання квітів до Пам'ятника добровольцям в центрі села, виступів офіційних осіб і артистичної програми, присвяченої пам'яті добровольців.

І, як завжди, хор «Ронянські голоси» взяв участь у цій діяльності. Перед тим, ніж поїхати до Полян, хор взяв участь у діяльності, присвяченій пам'яті добровольців у Верхній Рівні, організованої головою місцевої організації СУР Елеком Опрішаном і заступником примаря села Іваном

Рускованом. Біля пам'ятника невідомому солдату, що в центрі села, пан священник Юрій Албічук відслужив Парастас. Були присутні багато ронянців, голова СУР п. Степан Бучута, делегація із Рахівського району на чолі із

п. Миколою Беркалом та артистичний ансамбль із Ясіня (Україна).

У своїм слові заступник голови села сказав, що має намір збільшити Пам'ятник і написати на ньому імена всіх добровольців села. Пан Мирослав Петрецький запрошеним і учасникам подякував за їх присутність на події.

Були присутні діти воїнів, які вирости сиротами, навіть не зазнавши своїх батьків, що пожертвували собою у війні. Це був хвилюючий момент, адже СУР щороку дбає, щоб їх пам'ять не згасла. Скажемо також, що добровольцями пішли на фронт кілька сот чоловік, а тепер з-між них у житті тільки восьмеро.

Після закінчення церемонії у Роні хор «Ронянські голоси» та її учасники зібралися і всіма поїхали у Поляни, де брали участь і делегації та художньо-артистичні гуртки також з інших українських сіл Мараморощини.

Ляна ДАН

Фото М. ПЕТРЕЦЬКОГО

У 2013 році виповнюється:

◆940 років з часу створення першого «Ізборника Святослава» (1073), однієї з найдавніших пам'яток писемності Київської Русі.

◆900 років від першої редакції літо-

писного зведення «Повість врем'яних літ» (близько 1113 р.), визначної пам'ятки історіографії і літератури Русі.

◆435 років від другого видання книги Івана Федорова «Азбука» (1578 р.)

◆370 років з часу написання «Граматики словенской...» І. Ужєвича (1643), першої відомої граматики староукраїнської літературної мови.

ОБРЯДИ, ОБИЧАЇ ТА ПОВІР'Я, ПОВ'ЯЗАНІ З ВЕЛИКОДНЕМ У МОЄМУ СЕЛІ УЛЬМА

Великодні обряди розпочинаються тижнем, який передє Великодню і зветься Великим або Страсним: кожен із його днів несе у давнину певне культове навантаження і для моїх односельчан. Багато повір'їв нашої громади пов'язані із днями Страсного тижня. Так, у Чорну середу обов'язково заказувалося, і християни села дотримуються ще й сьогодні цього, – обрізувати, або, як кажуть гуцули, «обчищувати» дерева, бо могли б обсохнути, якщо до цього дня дерева саду залишилися б необчищеними. Більша частина села в Живний четвер йдуть до церкви на «Вечірню Божу Службу». Багато із наших жителів ще вірять, що після того, як люди виходять із церкви, після Вечірньої, «приходять мерці на відправу». Колись все село в Живний четвер запалювали «живу ватру», і цей вогонь підтримували аж до тієї пори, коли худоба вирушала в полонину, або її виганяли у толоки. Цього обичаю дотримуються ще й сьогодні господарі старшого віку.

У Великодню п'ятницю більша частина наших односельчан тримають чорний піст і, взагалі, не працюють, не орють, лісоруби в цей день не йдуть на роботу, а господині не печуть і не приготують страви для святкових днів. Велику, або Святу п'ятницю, наші гуцули присвячують більше духовній справі: читають релігійну літературу, а від третьої години, в годину смерті Ісуса Христа на хресті, йдуть на Вечірню Божу Службу.

У наших українців-гуцулів однією важливою ритуальною стравою вважається великоднє яйце, забарвлене в один колір. Коло столу із запаленою свічкою, після молитви, починається споживання освячених страв. Яйце, чи то галунки, «чокають», тобто цокають, із закрашеними яйцями, кажучи один одному: Христос Воскрес! У відповідь: Воістину Воскрес!, а потім споживають їх. Писанками вже не цокаються, бо вони на високому артистичному рівні, досить дорогі і, взагалі, люди не дозволяють собі цокатись, а до того вони ще й порожні. Колись яйця варили, а потім

розписували, а тепер писанкарки евакуюють вміст яйця голкою інекції.

Християни нашого села освячують паску (пасху) та інші основні страви у церкві, і з цією метою приготують святковий кошик чи скопець (дерев'яна дійниця). Господині склали його, за звичай, у суботу, щоби ввечері до дванадцятої години, бути в церкві на Божій Службі, присвяченій Воскресінню Господньому.

До церкви на Воскресіння йдуть всіма, а вдома залишаються малі діточки, старші особи, вагітні та хворі. На Воскресінні – обов'язково тримати світло запаленим. Рано, коли повертаються із освяченими стравами, а діти ще сплять, при збудженні обов'язково ногами ступати на залізо, щоб протягом цілого року були дужі та здорові, як залізо. Дівчата на Великдень рано повинні митися водою, в яку кладуть найгарнішу писанку, і та буде гарна, як писанка!

Господині приготують святкові кошики у суботу, в які ставлять, в першу чергу, випечену паску (цілу), залежно від розміру кошика, а переважна частина християн ставлять куски паски, щоб залишилося місце і для яєць, хрину, часнику, будза, сиру, буджениці, домашньої будженої ковбаси та солонини, масла, галунок та писанок, зеленої цибулі тощо.

(Далі буде)

Юрій ЧИГА

СВЯТИЙ РІВНОАПОСТОЛЬНИЙ ЦАР КОНСТЯНТИН ВЕЛИКИЙ

Кожного року 3 числа місяця червня наша православна церква святкує святого Константина Великого, а разом з ним і святу Єлену, його матір.

Цього року наша румунська православна церква, і не лише, встановила, щоб 2013 рік становився відмінним роком поваги і пошани Св. царя Константина Великого і його матері Єлени. Пояснення в тому, що якраз цього року сповнюється кругле число, 1700 років, від видання Св. Константином Великим того повік незабутнього Медиалонського едикту з 313 року в Італії.

Всім нам також відомо, що вогонь гоніння та переслідувань християн в перші три століття християнської ери, а головне після Вознесіння на небеса Ісуса Христа, поступово зростав, християни проливали кров за віру Христову.

На жаль, погани та противники віри Христової, всі царі, починаючи від царя Неро Римської імперії і до панування царя Диоклеціана, ніяким способом не хотіли усвідомити, і стати правилом віри і образом Христа з пошаною до Бога, сотворити неба і землі, і, таким чином, залишити християн служити і чистувати Господа Бога, святих апостолів та всіх святих, як висловив своє бажання сам Спаситель наш Ісус Христос словами: «Хто вас приймає, той Мене приймає, а хто приймає Мене, приймає Того, хто послав Мене». (Св.Матей 10,40).

В цей період майже всі царі Римської імперії старалися, між іншими видавати

едикти, на основі яких їхні війська здобували повні права дедалі більше переслідувати християн.

На велику радість, проведення Боже прийшло на допомогу християнам, щоб вогонь гоніння перших трьох віків від Різдва Христового раз назавжди, завдяки імператора Римської держави Константина Великого, котрий був вибраний Богом стати знаряддям для перемоги християнства над язичництвом, і назвати всю його чудову діяльність на користь християн як «рівноапостольну». Це проголошення завдячується йому тому, що він становиться першим з римських імператорів, котрий всенародно прихилився до Християнської віри, дарував Церкві Христовій мир і зробив її легальною по всій Римській імперії. За свідченням першого християнського біографа Євсевія Кесарійського, записано, що батько Константина Великого «присвятив сина свого єдиному Богу, навіть всіх своїх дітей, дружину, служителів і весь свій палац». Так Константин виріс в атмосфері цієї піднесеної небесної релігії, очищеної від злочинного поганства, будучи переконаний у своїй обраності Богом. Слід також згадати дуже цікаву подію з часів імператора Галерія, котрий 311 року видав едикт про віротерпимість, котрий був підписаний і Константином.

Цей едикт переважно припиняв переслідування християн до поганства, їм вже починали давати нові права, щоб визнавати повну віру, маючи обов'язок молитися Богові за здоров'я імператора Галерія, котрий був на

постелі болезні, а також за добрий стан держави.

Цим едиктом вже був зроблений чудовий крок для того, щоб Константин мав можливість здійснити свої мрії щодо видання Медиалонського едикту.

Євсевій Кесарійський в книзі «Життя Константина», написаній між 337 і 340 рр., цитує самого Константина: «Одного разу, коли сонце почало схилитися на захід, я на власні очі побачив знамено хреста, яке слалося зі світла і лягло вище за сонце з надписом «Цим переможеши».

Видіння, що його Константин Великий дуже оцінив, пояснюється і тим, що він на прапорі вміщає монограму хреста, сполучення літер ХІР, а пізніше цей прапор стає зображенням для Римської імперії, тому що, маючи зображення знамена хреста, Константин мав можливість здобути перемогу над ворогами Христової церкви.

Будучи переконаний, що він є вибраний Богом, Константин видав не лише Медиалонський едикт свободи християн, а навіть взяв сам ініціативу допомагати їм у побудовах церков. Також на свої кошти збудував храми Різдва і Воскресіння Христового в Римі, а також в Константинополі храм Св. апостола Петра і Павла, Воздвиження Хреста та інші.

Маємо велике щастя надіятись, що пророчі слова Св. Іоана (10,16) сповняться і насправді постане в світі «Одне стадо і один пастир».

Симона ЛЕВА

Мараморощина

Конкурс з читання української поезії: повітовий етап

18 травня 2013 з 10:00 години ранку Союз українців Румунії у партнерстві з Міністерством освіти та Шкільним інспекторатом Марамориша організував у комуні Вишня Рівна, повіт Марамуреш, 14-й випуск конкурсу з читання української поезії, повітовий етап.

Разом із батьками та вчителями; від малого до великого брали участь у конкурсі учні I-XII-их класів з усіх шкіл з викладанням української мови в Марамориші.

Таким чином культурний дім комуни Вишня Рівна став маломістким для понад 100 учасників, до яких приєдналося стільки ж слухачів, учителів, батьків.

Як і кожного року, конкурс був відкритий молитвою отцем Юрієм Албічуком, який, аби підбадьорити учасників, продекламував і сам вірш українською мовою.

В продовженні взяли слово: Мирослав Петрецький – голова філії Марамориш, радник у Міністерстві освіти – Ельвіра Кодря, інспектор з української мови – Симона Малярчук, економічний радник СУР – Микола Петрецький, отець Юрій Албічук, заступник примаря Вишньої Рівни – Іван Рускован, секретар філії Марамориш – Марія Чубіка, заступник голови Жіночої організації – Іляна Дан, голова місцевої організації СУР – Елек Опрішан.

Для відповідного проведення конкурсу були створені три комісії, а саме:

Центральна комісія у складі: Мирослав Петрецький – голова; Ельвіра Кодря – виконавчий голова, Симона Малярчук – заступник голови, Лоредана Лушкан –

секретар, Джета Петрецька – член; Жюри 1: Чубіка Марія, Арделян Марія, Піцура Касіян; Жюри 2: Дан Іляна, Опрішан Марія, Штефан Марія, Штеляк Ярослава, Самбор Анна.

З нетерпінням малі декламатори чекали результатів під дверима дому культури, та, очікуючи, не хвилювалися учні I-IV класів, які впевнені у перемогу, гралися перед будинком культури.

Учасники конкурсу

Після тривалого аналізу комісії вибрали найкращих конкурентів, які будуть брати участь на національному етапі декламування української поезії, а саме:

I-й клас: Яворовська Марія – Вишавська Долина;

II-й клас: Семенюк Олександра – Вишавська Долина;

III-й клас: Берфела Анішоара – Поляни;

IV-й клас: Попович Меліса – Вишня Рівна;

V-й клас: Климкович Анастасія – Луг над Тисою;

VI-й клас: Лавиця Андрея – Вишня Рівна;

VII-й клас: Онужик Світлана – Вишавська Долина;

VIII-й клас: Годинка Діана – Вишавська Долина;

IX-й клас: Гавриляк Вероніка – Сігетський ліцей ім. Тараса Шевченка;

X-й клас: Трайста Емануела – Сігетський ліцей ім. Тараса Шевченка;

XI-й клас: Попович Беатріс – Сігетський ліцей ім. Тараса Шевченка;

XII-й клас: Чура Ліліана – Сігетський ліцей ім. Тараса Шевченка;

Щоб бути в змозі визначити переможців, жюри відзначив наступні елементи: декламація віршів, дикція, акцент, костюми, читання тексту українською мовою на перший погляд і, звичайно, жюри не могли ігнорувати артистичність виступів декламаторів.

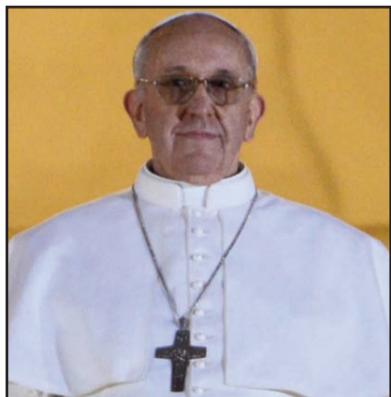
Український поет Румунії Павло Романюк, представив свою книжку «Червоні коні мого серця», видану Союзом українців Румунії.

Нарешті були нагороджені дипломами та книжками українських письменників Румунії викладачі, члени комісії та переможці конкурсу, які матимуть можливість брати участь на національному етапі конкурсу з декламування української поезії.

Нам приємно, що на кожному етапі можна побачити зростаюче число учасників та викладачів української мови, які готують їх, і, таким чином, не забувають, що читання української поезії є ще одним засобом збереження нашої ідентичності та культури.

Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ

Папа Римський визнав український Голодомор одним з найстрашніших геноцидів

«**Л**юди, які зазнали різанини і гоніння – як під час трьох найбільших геноцидів минулого століття вірмени, євреї та українці – боролися за свою свободу».

Великі держави «вмили руки» під час Геноциду вірмен, бо знали набагато більше, ніж говорили: адже вони не говорили про те, що під час геноциду спокійно вмили руки.

Як передає УКРІНФОРМ з посиланням на DiarioArmenia, про це сказав Хорхе Маріо Бергольйо – нинішній Папа Римський Франциск – у книзі «Про небеса і про землю», виданій в 2010р. разом з аргентинським рабином Абрахамом Скорса. Нещодавно книгу перевидали.

«У той час Османська імперія була могутньою, йшла світова

війна, і світ дивився в інший бік», - написав тоді майбутній Папа в розділі «Про Голокост».

У розділі «Про релігії» Папа Франциск зазначив, що в ХХст. великі держави зрівняли з землею міста і села, бо уявили себе богом. «Турки вчинили це відносно вірмен, німці - щодо євреїв, сталінські комуністи - щодо українців. Для вбивства людей вони використовували обговорення про божественні атрибути», - відзначив майбутній Папа.

У розділі «Про комунізм і капіталізм» Хорхе Маріо Бергольйо зазначав: «Якщо людина, мріючи про рай, не бореться за свої права, вона дійсно перебуває під владою опіуму. Люди, які зазнали різанини і гоніння – як під час трьох найбільших геноцидів минулого століття вірмени, євреї та українці – боролися за свою свободу».

У книзі викладено погляди Папи Франциска на церкву, релігію, віру. Йдеться також про атеїзм, смерть, аборти, Голокост, гомосексуалізм та капіталізм.

Експрес онлайн

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ПРИЙШЛА ВЕСНА, ПРИЙШЛА КРАСНА...

Бог нам дав чотири пори року і, правда, всі мають свою красу, але весна – це улюблена пора року, тому що після довготривалої зими відбувається відновлення природи, коли луки і береги добувають зеленокольоровий одяг, а пахуче повітря розцвілих садів чарує усіх нас.

Прихід великодніх свят приготує духовне оновлення. А також весна для людини – душевна чистота, коли людина здатна здійснити багато добрих діл, без злості, яка оточує нас чи не щоденно.

Наші діти радіють, що прийшла весна і вони мають можливість побільше мандрувати, любоватись метеликами, гратися з ягнятками...

В нашому селі ще існують давні звичаї: гратися після служби біля церкви і співати: «Ой зелені огірочки», «Ходить Жужа по жужині», «Прутика», «Блох»... Так відбуваються нові знайомства, бо до нас приїжджають гості з різних повітів Румунії, які переселилися в різні краї, але на Великдень повертаються в рідний край, де свята найкращі, ніж будь-де в світі.

викладач **Лучія ГЛЮДЯН**,
село Бистрий, Мараморощина

НАШІ АНСАМБЛІ НА ВИСОКОМУ РІВНІ

Тільки-що закінчилися зональні етапи конкурсу інтерпретації фольклору «*Somori de suflet romanesc*» (випуск XI-ий, 2013 р.) в Сучавському повіті.

Було шість секцій, а на двох із них кваліфікувалися до фіналу чотири українські ансамблі сучавського повіту.

Так, з секції «*Grupuri vocal-*

instrumentale» ступили до фіналу: «Коломийка» (м. Серет), інструктор проф. Зірка Янош, та «*Mlădițe huțule*» із Бродини Верхньої, інструктор священник Петро Арделян.

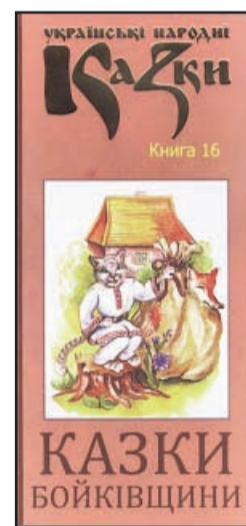
З секції «*Jocuri populare bărbătești*» у фіналі ансамбль «Замкова надія» із Серету, інструктор Дорін Попович, та ансамбль «Козачок» із Балківців, інструктор проф. Петро Шойман.

Всім багато успіхів і побажання завоювати призи і у фіналі.
Фотографії ансамблів дуже промовисті.

Микола КУРИЛЮК
Фото автора

Українські казки можуть увійти до спадщини ЮНЕСКО

Сорокатомне видання «Українські народні казки», яке презентували на Київській міжнародній книжковій виставці, стало претендентом на об'єкт нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Про це повідомили організатори виставки.

Серія книг побачила світ у чернівецькому видавництві «Букрек». Її автор – етнограф та історик Микола Зінчук – збирав народну творчість з усієї України впродовж 35 років. Одна із останніх книг серії – «Казки Бойківщини» – видана за бюджетною програмою «Українська книга» та розповсюджена у вітчизняних бібліотеках. Вона вміщує понад 160 казок і має словник діалектизмів.

Цікаво знати, що...

◆ **Найдивніші гроші планети:**

У Сомалії замість монет використовують геометричні фігури конуса (вода), кулі (земля), піраміди (вогонь), циліндра (дерево) і куба (метал).

◆ **Трава путянг**, яка росте на острові Нова Гвінея, має тверде та гостре, як сталь, листя. Місцеві жителі листям путянга голяться.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Юрій ПАВЛІШ

СОНЦЯ СХІД

Ви – сонця схід наш, діти,
Наш дар землі і неба,
Тож нам потрібно вміти
Ростити вас, як треба,

Ростити в Божій волі,
Ростити в Божій славі,
Щоб славився дар долі
І в праці, і в забаві.

І в праці, і в забаві
Вже майте й власне вміння:
Ростіть батькам на славу,
На втіху сотворіння.

СОТНЯ ГОЛОЧОК

На городі їжачок
Має сотню голочок.

Знаю я числити їх
Аж до сотні вже усіх.

Числення навчишся й ти,
Тільки не забудь прийти.

І побачиш: їжачок
Має сотню голочок.

МЕНЕ МАТИ ЛЮБИТЬ

Мамина долонечка,
Мов проміння сонечка,
Пестить і голубить, –
Мене мати любить.

Я у неї пильна,
До труда прихильна,
Знаю суп зварити
Й начиння помити.

Вже не мажу двері,
Креслю на папері.
Тільки стіни хати
Ой, зовуть писати.

1 ЧЕРВНЯ - МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ

Дорогі наші учні та діти,
бажаємо всім, щоб ви
росли здоровими, щас-
ливими, радісними і щоб жили в
гарних сім'ях, у мирних країнах,
де б могли вчитися, і щоб все у вас
було гаразд.

Приходять літні, добгоочі-
кувані вами канікули, то ж
побажаємо вам гарних розва-
жальних днів, загаряти на морі із
сім'єю, а дехто в таборах чи то в

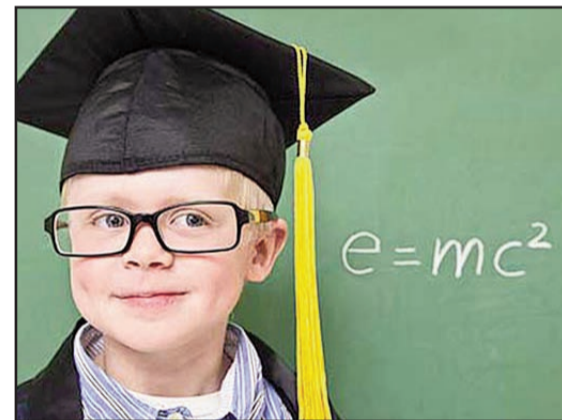
Україні, а чи в бабусі та дідуся в
горах.

Гарного Вам літа!

ПРО ДІТЕЙ-ВИНАХІДНИКІВ

Дитячі винаходи мають навіть
і свій день – сімнадцяте січня.
Цю дату обрали не випадково, а в
честь Дня народження відомого

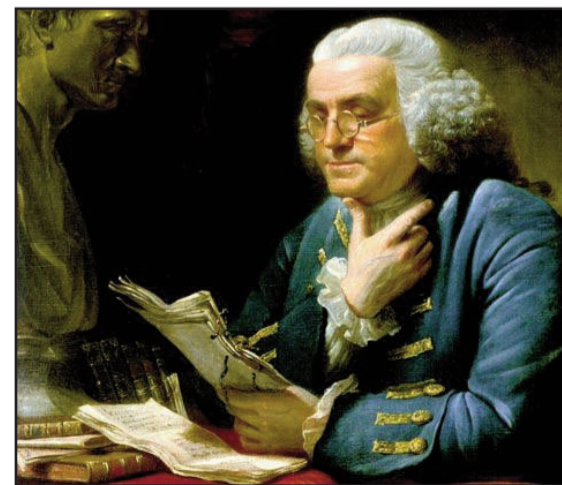

Друзе, а ти знаєш, що
об'єднує фруктове моро-
зиво, калькулятор, водні
лижжі та шрифт Брайля?
Виявляється, всі ці предмети
винайшли діти.

Дитячій винахідливості та
фантазії немає меж. Щороку
більше 500 тисяч юних геніїв
винаходять різноманітні ігри,
створюють та вдосконалюють
роботів і техніку. Завдяки ди-
тячим винаходам наше життя
стає цікавішим та більш
зручним.

політичного діяча, вченого, дип-
ломата, винахідника і журна-
ліста Бенджаміна Франкліна.
Цікаво, що перший свій винахід –

ласти для плавання, які одяга-
лися на руки, – Бенджамін ство-
рив ще в 12 років.

(Далі буде)

VI-ий Діалог славистів на початку XXI століття

(Закінчення. Початок на 6 стор.)

Коли ми можемо послухати художні виступи, послухати українські народні пісні, послухати румунські народні пісні, побачити, як зберігається ось ця традиційна українська культура в Мараморощині, те, як Союз українців Румунії дбає, щоб ось ця культурна самобутність зберігалася і була предметом наукового вивчення, то звичайно, що ця особливість конференції робить її ще більш привабливою і вирізняє з-поміж інших наукових конференцій, бо тут гармонійно поєднана і наукова частина роботи, і та частина, яку ми назвали культурним обміном, культурним збагаченням”.

І все Людмила Ткач, професор кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, розповіла й про наукову сторону симпозіуму: ”У цьому році ми мали можливість послухати наукові доповіді і на пленарному засіданні, і на кількох секціях. Я можу говорити більше про секцію лінгвістики і перекладу, і хочу сказати, що всі доповіді, які були виголошені, дуже кваліфіковані, вони показують, що в цій нашій галузі порівняльного мовознавства, з одного боку українсько-румунських, російсько-румунських міжслов'янських взаємин, дуже добре вже поєднується різне покоління науковців, тобто, присутні старші професори, і зокрема професор Вінцелер, професор Орос, які завжди мають що сказати, і молоді, і їхні доповіді і виступи в дискусіях надзвичайно цікаві.

Є й середнє покоління науковців, мовознавців, літературознавців. І, звичайно ж, є й багато молоді. І от у секції перекладу, яку сьогодні представляла переважна більшість дослідників якраз із румунського боку, ми мали можливість побачити, якою різнобічною є тематика їхніх досліджень: це і слов'янські елементи в сучасній англійській мові, це такі теми, скажімо, які в Україні ще лише починають звучати; далі – як навчити дітей змалку розуміти слов'янські мови, і була дуже цікава доповідь про порівняння чеських і словацьких дитячих книжок, які є класичною дитячою літературою, як ці книжки можна використати для перекладу румунською мовою і використовувати їх в румунському культурному середовищі”.

Професор Людмила Ткач відмітила й традиційні теми, якими цікавляться її

румунські колеги: ”Дуже цікаві теми, якими вже традиційно цікавляться при вивченні перекладу викладачі Клузького Університету, і зокрема Каталін Болаж – це тема фразеології. Це безмежна тема для мовознавців, і фразеологізми, ці образні звороти, які не можна буквально перекласти з однієї мови на іншу, - це предмет зацікавлення усіх, хто працює в галузі порівняльного мовознавства, в галузі перекладу, і це те, що може цікавити пересічного носія мови, тому що, щоб відчувати, наскільки неперекладними і своєрідними є фразеологізми, не треба бути мовознавцем, треба просто відчувати мову, знати її, і цікавитися, звідки і які звороти беруться, чому в одній мові вони звучать по одному, в іншій – по-іншому, а

що є спільного в різних мовах. А вже від мови ми йдемо до дослідження якихось спільних рис в ментальності, і навпаки – відмінних рис, які відрізняють особливості поглядів на світ, скажімо, носія румунської мови, носія польської, російської, української мов. Я хочу сказати, що я бажаю успіху цій традиційній конференції ”Діалог славистів на початку XXI століття”, і якщо і надалі нашим колегам з Клузького університету вистачить сили, ентузіазму і натхнення готувати і проводити такі конференції, ми з радістю відгукнемося на них, ми будемо також завжди думати наперед про те, щоб ми могли представити на цій конференції цікаві доповіді”.

У симпозіумі взяли участь і члени Союзу Українців Румунії. Заступник голови СУР професор Іван Робчук, він же й один із співавторів етимологічного словника, який вийшов нещодавно з друку, виступив на пленарному засіданні з доповіддю на тему «Слов'янська

етимологія (українська) в етимологічному словнику румунської мови». У секції «Література й культура» лектор доктор Міхаела Гербіль представила доповідь на тему «Діалектика життя і смерті у творчості Олеса Гончара». У секції «Теорія й практика перекладу» свою роботу «Гіпокоризми та зменшувально-пестливі слова українців Мараморощини» представив лектор Іван Гербіль, а український поет Румунії Павло Романюк представив результати свого дослідження на тему «Поетика. Обриси української поезії в Румунії від символу до постмодернізму», де він розглянув ідейно-тематичні, жанрові та стильові координати досліджуваного мистецького явища в поезіях українських письменників Румунії Івана Ковача, Миколи Корсюка та Івана Негрюка.

Цього року, як завжди, симпозіум розгорнувся в двох напрямках – науковому та культурному. Тож в перший день учасники відвідали виставку емалі, живопису та фотографії і побачили музичну програму ”Трансільванські голоси”, які були організовані Російським культурним центром. А культурна програма наступного дня була суто українською: перед гостями виступили вокальний гурт ”Червона калина” та танцювальний ансамбль ”Соколи”, які діють при марамороській філії Союзу українців Румунії. Програму продовжив огляд в прем'єрі в Румунії документального фільму ”Срібна земля. Хроніка Карпатської України 1919-1939 р.”, знятого в стилі Discovery, в стилі класичного документального європейського кіно, який вже побачили українці в Лондоні, Дубліні, Бухаресті, Литві, Латвії та Естонії. Андрій Ребрик, Голова Закарпатського обласного осередку Пласту, представив цей фільм і наголосив на тому, що його цінність полягає саме в його автентичних зйомках і що в Україні на даний час це єдиний подібний фільм на цю тему. В останній день симпозіуму його учасники змогли відвідати соляну шахту Турда. Гості від'їжджали задоволені науковим та культурним обміном з надією зустрітися наступного року.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»
Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.